

Lait koskevat myös hubeja ja niiden käyttäjiä

21.1.2003 08:43 — Jaakko Kuivalainen

Haastattelimme suomalaista "Gadgetia" suomalaiselta FinX-hubilta ja ruotsalaista "Generalia", joka ylläpitää useita hubeja Ruotsissa. He ovat niin sanottuja OP:seja, jotka valvovat keskusteluja ja tarkkailevat tiedostonjakoja. Hubielämä on varsin villiä, jossa laintulkinnat venyvät ja paukkuvat.

Hubeja tarkkailevat OPsit voivat myös poistaa asiattomat käyttäjät omista "hubeistaan" tai antaa näille porttikieltoja. Toisen suomalaisen hubituksen kotisivu löytyy osoitteesta <http://personal.inet.fi/surf/finx/divx/> **Käyttäjien määrä Suomessa** **Gadget:** Yhtäaikaisia käyttäjiä julkisilla suomalaisilla hubeilla tätä kirjoitettaessa 8 000 kaikkiaan 85 eri hubilla. Uniikkikäyttäjiä jatkuvasti noin 4 000, koska keskimäärin kahdella hubilla. Näistä yli puolet suomalaisia. Yhdellä käyttäjällä jaettuna keskimäärin 30 gigatavua tiedostoja. Ikähaarukka 10-60 vuotta, keski-ikä liikkuessa 24:n tuntumassa. Suurin osa 15-35 -vuotiaita ja yli 95 prosenttia miehiä. **Mikä FinX?** **Gadget:** FinX yksi suomalaisten hubien yhteenliittymistä, johon kuuluu tällä hetkellä 12 hubia. Muita yhteenliittymiä ovat esimerkiksi TCN, Fin Fast*Speed ja IceBear, joihin kuuluu yhteensä noin 20-30 hubia. - Hubeihin pääsyä ei ole rajoitettu. Mahdollisia privaattihubeja pyöritetään hyvin satunnaisesti ja yleensä johonkin erikoistarkoitukseen, kuten suljetun piirin keskusteluja varten. Operaattoreita tai "OPseja" hubeilla yhteensä noin 150 ja käyttäjiä arviolta 1 500 kerrallaan. - FinX-hubeilla käy kuukausittain yhteensä noin 50 000-100 000 eri nimistä kävijää. Näistä suurin osa kuitenkin "ohikulkijoita", jotka eivät jää hubille. Noin 10 000 vieraillee pitempään.. - olemassa myös muiden ylläpitämiä suljettuja hubeja, joihin pääsy rajoitettu salasanalla. Niiden määrää hyvin vaikea arvioida, koska niiden olemassaoloa ei näe mistään. Julkisella hubilistalla näkyy viisi suomalaista privaattihubia, joissa lienee yhteensä alle 500 henkilöä. **Ovatko hubeissa levitettyt ohjelmat laillisia ja kuka toiminnasta**

vastuussa?<I>Gadget:</I>- Kaikkia tiedonvälityskanavia voidaan käyttää väärin. Esimerkiksi sähköpostilla, FTP:llä tai Microsoft Messengerillä voidaan siirtää laiton materiaalia yhtä vaivattomasti kuin DC:llä.- Ketään ei yllytetä, eikä keneltäkään vaadita laitton materiaalin jakamista. Hubien säännöissä mainitaan, että jakamalla tiedostoja saatetaan rikkoa eri maiden tekijänoikeus- tai rikosoikeudellisia lakeja ja kielletään rikkomasta lakia. Valvontaa säännön noudattamisesta ei kuitenkaan ole.- OPSit puuttuvat lähinnä keskustelun asiallisuuteen ja moraalisesti arveluttavan tai roskamateriaalin jakamiseen. Niin sanottuja warezhubejakin o­n, mutta emme hyväksy sellaisia FinXiin.- Vastuussa laitton materiaalin levittämisestä o­n aina se, joka materiaalia levittää. Jakojen laillisuutta o­n vaikea todeta pintapuolisesti ja oletamme kunkin käyttäjän osaltaan huolehtivan omista tiedostoistaan.- Hubi itsessään ei jaa mitään, eikä toimi minkäänlaisena tiedostopalvelimena. Tiedonsiirrot tapahtuvat suoraan käyttäjien kesken, eikä niiden valvonta tai rajoittaminen ole mahdollista hubilta käsin.Rikoksen tunnusmerkistö täyttyyMitä mieltä olette näiden hubien toiminnasta?<I>Komisario Veli-Pekka Loikala Keskusrikospoliisin tietotekniikkarikosyksikkö:</I>- Teot täyttävät useankin rikoksen tunnusmerkistön, mutta kyseessä o­n asianomistajarikokset. Tapaukset osoittavat täydellistä tietämättömyyttä käyttäjiltä, yritykseltä riittämätöntä tiedottamista tietoturvallisuudesta ja tietoturvaliikasta, sekä mahdollisesti myös teknisen ylläpidon puutteita.Mikä o­n poliisin kanta yritysten jakamien tiedostojen avaamisesta tai niiden henkilökohtaisesta tutkimisesta omassa käytössä?- Valitettavasti yleistä kantaa ei ole mahdollista ilmoittaa, koska se riippuu kunkin yksittäistapauksen yksityiskohdista.Koska hubeissa o­n monipuolinen hakutoiminto, o­n eri tiedostojen nimien ja tiedostojen päätteitten perusteella hyvin helppo harrastaa yritysvakoilua. o­nko tästä asiasta varoitettu yrityksiä?- Poliisi ei ole varoittanut, mutta CERT-FI o­n varoittanut yleisellä tasolla vertaisverkko-ohjelmista 5.2.2002: http://www.ficora.fi/suomi/tietoturva/ohjeet/ohje-2002-05.htmJos tällaisia tulee p2p-järjestelmien käyttäjille vastaan, niistä olisi tietysti hyvä kertoa yrityksille.Erään yrityksen mielipideMusiiin ja elokuvien lisäksi myös suomalaisia ohjelmia ja esimerkiksi IT-Pressin kaupallisia e-kirjoja o­n sadoilla käyttäjillä jaossa.Useat näistä tuottajista seuraavat tarkasti hubien toimintaa ja puuttuvat siihen kovalla kädellä. ITPressin johtaja Ari Sahanen sanoo:- Tutkimme jatkuvasti laittomasti tapahtuvaa it info -tietokantaan kuuluvien e-kirjojen jakelua, mutta tosiasiallisesti kaikkea o­n mahdoton estää. Hubitkin ovat tutkinnan alla. Mutta tässä

vaiheessa voin todeta, että tutkimme hubeilla tapahtuvia tekijänoikeuslaittomuuksia kahden miehen voimin ja ryhdymme tarvittaessa toimenpiteisiin. Suomalaiset jakavat tiedostojaan myös Ruotsissa<I>General:</I>- Viimeisen vuoden aikana suomalaisten imurointimäärä o­n lisääntynyt huomattavasti. Syy tähän o­n lähinnä tiedonsiirtonopeus, jolloin upload-kaistan nopeus meiltä imuroitaessa o­n yleensä 10-20 -kertainen Suomeen verrattuna. Suomi o­n vielä kehitysmää verrattuna meillä tarjottaviin yhteysnopeuksiin ja niiden hintoihin. - Omilla hubeillani o­n tällä hetkellä 12 suomalaisen yrityksen kiintolevyt jaossa. Teitä suomalaisia vaivaa jonkinlainen yleinen tyhmyys. Yritystenne tiedostonjaot ovat moninkertaisia verrattuna muihin maihin. - Paras esimerkki o­n erään suomalaisen yrityksen jakamat AutoCadilla tehdyt työt, jotka varmasti olivat erittäin arvokkaita. Miksi ihmeessä te laitate jakoon myös pankkiyhteystietoja kaikkine lisukkeineen? Oletteko tulossa Ruotsiin sairastamaan, koska potilastiedostojanne o­n myös jaossa? - Toistan vielä: Olette tosi tyhmää porukkaa, eikä teillä tunneta lainkaan mikä o­n tietoturvan tarkoitus. Hubien olemassaolon tarkoitus<I>Gadget:</I>- Aina kun tarpeeksi ihmisiä kokoontuu johonkin, muodostuu ajan mittaan yhteistyötä tekeviä ryhmiä, jotka yhdessä saavat enemmän aikaan kuin yksittäiset henkilöt. Näin myös DC-yhteisöissä. - Hubiyhteistyön suurin hyöty o­n kuorman, siis käyttäjien jakaminen eri hubeille tilanteen mukaan. Julkiset listat valikoivat listalla olevat hubit satunnaisesti, jolloin yhdelle tulee aika ajoin paljon liikennettä ja muilla o­n hiljaisempaa. Käyttäjät siirretään näissä tapauksissa yhteenliittymän muille hubeille. - Myös hubien säännöt o­n yhtenäistetty, mikä helpottaa valvontaa. Hubien tiedonvälitys o­n nopeaa, esimerkiksi huijareiden ja viruksien, lapsipornon, rasististen tai potentiaalisesti vahingollisten materiaalien levittäjät saadaan poistettua nopeasti kaikilta hubeilta. - Kyseessä o­n puhdas vapaaehtoinen harrastustoiminta, eikä kukaan tavoittele rahallista hyötyä. Hubit, käyttäjät ja operaattorit vaihtuvat jatkuvasti, vanhat lähtevät ja uusia tulee lisää. FinXillä opastus uusille käyttäjille ja hubeille toimii hyvin, harmillisia tietoturva yms. vahinkoja ei juuri tapahdu. - Muihin P2P-ohjelmiin verrattuna DC:n vahvuus o­n toimiva chat. Keskusteluissa o­n mukana paljon eri alojen osaajia ja opiskelijoita joiden tietotaito o­n valtava, hubeilla voisi sanoa olevan esimerkiksi 24/7-ilmainen mikrotuki kaikille. Aiheesta kuin aiheesta käydään keskusteluja ja useimmiten tietoa vailla oleva saa nopeasti vastauksen. Joistakin vakiokysymyksistä o­n kerätty tietoa hubien internet-sivuille. - Osa käyttäjistä tarjoaa myös muita palveluita hubien lisäksi, muun muassa postipalvelimia, www-tilaa, tietokantoja, statistiikkaa,

äänikeskustelupalvelimia, webradioita, www-foorumeita, chatteja, irc-kanavia ja pelipalvelimia o­n nähty. Moni käyttäjä kokeilee tällaisen pystyttämistä ja ylläpitoa muiden osaajien tukemana, jolloin monet saavat arvokasta tietoa, ideoita ja kokemusta ihan työelämäkin ajatellen.

Piraattiohjelmat leviävät</I>Gadget:</I>-

Suurimmaksi osaksi hubeilla jaetaan musiikkia ja elokuvia. Elokuvat muodostavat suurimman osan datamäärästä ja musiikki tiedostomäärästä. Ohjelmia näkyy olevan jaossa laidasta laitaan free- ja sharewaresta, kaupallisten ohjelmien ja pelien cd-imageihin asti.- Elokuvat jakaantuvat kahteen pääryhmään. o­n niin sanottuja. screenereitä, eli elokuvanäytännöissä videokameralla kuvattuja heikkolaatuisia kopioita, jotka kuitenkin leviävät huimaa vauhtia ja ovat katsottavissa jopa kuukausia ennen ensi-iltaesitystä.- Toisena pääryhmänä ovat DVD-ripit, jotka taas ovat DVD-levyltä kopioituja tehokkaalla pakkausmenetelmällä pakattuja, lähes DVD:n tasoisia videotiedostoja, jotka mahtuvat CD-R -levylle. Käytännössä lähes kaikki vuokraamoissa ja myynnissä olevista koti- ja ulkomaisista elokuvista o­n ladattavissa eri hubeilta. Myös nauhoitettuja televisiosarjoja, sekä joitakin elokuvaharvinaisuuksia o­n jaossa.-

Musiikkipuolella tilanne o­n samanlainen. Suuri osa levyuutuuksista löytyy jo julkaisupäivänä ja aikaisemminkin. Mukaan mahtuu myös vanhoja ja harvinaisempiakin alan harrastajien digitoimia äänitteitä, joita saattaa olla mahdotonta löytää kaupoista. Jotkut jakavat myös itse tekemäänsä musiikkia.-

Ohjelmia hubeissa jaetaan sekalaisina valikoimia. Useimmiten ne liittyvät elokuvien katseluun, tai musiikin kuunteluun. Ehkä ladatuimpia ovat erilaiset playerit, koodekit ja virustorjunta- palomuuriohjelmat. Shareware-ohjelmia ja ohjelmien demoversioitakin o­n tarjolla. - Joihinkin laillisiin kokeiluversioihin o­n tarjolla "patch", jolla maksuton kokeiluversio muuttuukin maksulliseksi täysversioksi. Tällaisia laillisuudeltaan kyseenalaisia ohjelmia löytää helposti internetistäkin.-

Laittomien ohjelmakopioiden määrä hubeilla vaihtelee käyttöjärjestelmistä kuvankäsittelyohjelmiin ja erilaisiin erikoissovelluksiin. Joskus kyseessä voi olla ohjelman betaversio. Tiedostojen nopea leviäminen ei aina ole DC:n "ansiota", vaan useat käyttäjät käyttävät muitakin P2P-ohjelmia kuten Audiogalaxya, Kazaata ja Morpheusta tai FTP- ja WWW-palvelimia.-

Mielestäni laittomien ohjelmien käyttö o­n lähes kokonaan yksityishenkilöiden kotonaan harrastamaa. Varsinaiseen kaupalliseen tai yrityskäyttöön hankitaan aina asiaankuuluvat lisenssit valvonnan ollessa tarkempaa ja rikkomuksista aiheutuvien seuraamusten huomattavia.-

Tässä mielessä tietynlaisten ohjelmien saatavuus "kokeiltavaksi" saattaa joskus jopa auttaa sovellusten myyntiä, koska tuotteen ominaisuudet saavat käytännön vertailupohjaa ja käyttöosaamista. "Kokeilijat" ovat usein

opiskelijoita, tai aloittelevia harrastajia, joilla harrastus saattaa muuttua aikanaan työksi, jolloin tiedoista ja taidoista o­n hyötyä sekä sovelluksen kehittäjälle että kokeilijalle itselleen.- Oma lukunsa o­n yksityiskäyttöön suunnattujen ohjelmien kopiointi, kuten pelit ja käyttöjärjestelmät. Näiden laittomasta käytöstä saattaa aiheutua taloudellista haittaa ohjelmavalmistajille. Usein kuitenkin tuotetuki ja dokumentointi kuuluvat olennaisena osana ohjelman käyttöön ja laittomaan kopioonhan sellaisia ei saa. Tällainen kopiointi o­n mielestäni paheksuttavaa ja mielestäni kaikkien, jotka aikovat käyttää ohjelmia jatkuvasti, tulisi ostaa ohjelmalisenssi.Hubien ylläpitäjien vastuuHubien ylläpitäjät pitävät toimintaansa täysin laillisena, koska tiedostojen vaihto tapahtuu vain käyttäjien kesken, ilman hubin ylläpitäjän vaikutusta. Toinen näkemys voisi olla Suomen rikoslain viidennen luvun määrittelemä osallisuus, jossa sanotaan: "Jos kaksi tahi useammat ovat yhdessä tehneet rikoksen; rangaistakoon itsekukin rikoksen tekijänä." "Joka, toisen rikosta tehdessä taikka sitä ennen, tahallansa o­n neuvolla, toimella tahi kehotuksella tekoa edistänyt, o­n avunannosta rikokseen, jos se saatettiin täytäntöön, taikka, yrityksen ja täytetyn rikoksen saman rangaistuksen alaisina ollessa, jäi yritykseen, tuomittava sen lainpaikan mukaan, jota olisi pitänyt käyttää, jos hän olisi ollut rikoksen tekijä, mutta yleistä lajia oleva rangaistus kuitenkin sillä tavalla vähennettävä, kuin 3 luvun 2 §n mukaan vähennetään siltä, joka o­n täyttänyt viisitoista, vaan ei kahdeksaatoista vuotta." Mikä o­n mielestäsi palveluntarjoajien vastuu, että "laittomia" ohjelmia voidaan näinkin yleisesti jakaa ja "hubeja" perustaa? </l>Gadget:</l>- Palveluntarjoajat tuskin ovat vastuussa siitä mitä linjoilla liikkuu. Kärjistetysti voisi verrata esimerkiksi siihen, ettei Tielaivoskaan ole vastuussa siitä, että maamme teillä liikkuu katsastamattomia autoja.- Käsittääkseni asiakas saa harkintansa mukaan päättää mitä linjoillaan tekee, kunhan ei aiheuta toimillaan vahinkoa muille verkon käyttäjille. Joidenkin liittymätyyppien sopimuksissa saatetaan erikseen kieltää palvelinten pitäminen, tosin "palvelimen" määrittäminen o­n vaikeaa.- Toistaiseksi en ole kuullut tapauksista joissa DC:n käyttäminen olisi johtanut liittymän irtisanomiseen. Yhdessä tapauksessa palveluntarjoaja oli lähettänyt asiakkaalle pyynnön hubin sulkemisesta.- Jotkut palveluntarjoajat kuten Komeetta Kuopiossa o­n estänyt DC:ssä yleisimmin käytettyjen porttien kautta tapahtuvan liikenteen, jolloin DC:n käyttöön kyseisen palveluntarjoajien asiakkailla o­n täytynyt keksiä uusia konsteja. Osa o­n vaihtanut palveluntarjoajaa.- Hubin pitäminen ei käsittääkseni ole laitonta, se ehkä saattaa tarjota mahdollisuuden laittoman materiaalin siirtämisen paikasta toiseen, mutta toisaalta sama koskee monia muitakin internetin protokollia, kuten irciä. Irc-palvelimia

o­n monilla palveluntarjoajilla itselläänkin.Voisitko kertoa joitakin esimerkkejä, joita huolimattomuus o­n aiheuttanut tiedostojen jaon osalta? <I>Gadget:</I>- Hubien sisäänpääsyvaatimukset jaetun datan määrän osalta saattavat joskus houkutella pistämään koko kiintolevyn sisällön jakoon. Tällöin kuitenkin o­n huomattava, että kaikkien koneeseen asennettujen ohjelmien sisältämät tiedostot ym. salasana tiedot ovat jaettuina, joka saattaa aiheuttaa ikäviä yllätyksiä.- Joku saattaa päästä lataamaan ja jakamaan sähköpostit, tai isin firman laskutuksen, tai muita luottamuksellisia tietoja. FinX-hubeilla tällaista valvotaan automaattisesti sekä manuaalisilla hauilla. Tällaiset tapaukset poistetaan hubeilta mahdollisimman pian väärinkäytösten välttämiseksi. Kaikilla hubeilla valvontaa ei kuitenkaan ole.- Esimerkiksi eräs Soneralla työharjoittelussa ollut käyttäjä laittoi työkoneensa koko kiintolevyn jakoon päästäkseen hubille. Huomioimatta jäi, että levyllä oli yrityksen konttorin laskutus- ja pankkiyhteysohjelmat tietokantoiheen. Kiusantahtoiset hubilaiset tietysti imuroivat tietokantojen sisällöt. Jaot poistettiin hyvin nopeasti, mutta turhan myöhään. Tiedot voivat tällä hetkellä olla missä ja kenellä tahansa.Jos DC voitaisiin kieltää, mikä tai mitä tulisi tilalle?<I>Gadget:</I>- Tiedostonjako tuskin lakkaisi, vaan vaihtaisi muotoa tai protokollaa. Hubit muuttuisivat privaateiksi, tai siirtyisivät esimerkiksi IRCiin tai Messengerin välityksellä tehtäväksi. Mukaan tulisi todennäköisesti salattuja ja hajautettuja tiedonsiirtomenetelmiä käyttäviä ohjelmia, joista tiedostojen alkuperä o­n hyvin vaikea määritellä.- Lähteitä saattaa olla useita tai se saattaa vaihdella, joka tuo uudentyyppisiä o­ngelmia, esimerkiksi sisällön valvonnan suhteen. Ei-toivottua materiaalia, kuten lapsipornoa, hakkerointi- ja pommiohjeita ja rasistista materiaalia voisi olla vaikeaa poistaa saataviilta.Kuinka hubeilla tapahtuvaan tiedostonjakoon tulisi suhtautua?<I>Johtaja Ilkka Vuorenmaa, Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus:</I>- Internetissä pätevät samat lait kuin muuallakin. Tekijänoikeudellisesti suojatun materiaalin levittäminen ilman sen oikeudenhaltioiden lupaa o­n laitonta. Sellaista materiaalia, jonka levittäminen o­n sallittua, (esim. omien teosten) saadaan levittää eri tekniikoin.- Napster-tapauksenkin yhteydessä o­n selkeästi todettu, että sellaisten palvelujen ja palvelimien ylläpito, joiden avulla syyllistytään tekijänoikeusloukkauksiin, o­n laitonta. Myös Suomessa o­n Jyväskylän käräjäoikeus antanut selkeän tuomion luvattoman materiaalin internetissä levittämisen laittomuudesta.- Maailmalla o­n eri maissa ryhdytty erilaisiin toimiin tietoverkkopiratismia vastaan. Suomessa olemme pyrkineet muun muassa suurin huomautuksin laittomuuksiin syyllistyneille, operaattoriyhteistyön avulla sekä myös viranomaisten kautta vähentämään laitonta toimintaa. Tällä tavalla voidaan luoda ja

ylläpitää laillisten digitaalisten markkinoiden
elinmahdollisuuksia.<l>Ville Oksanen, Electronic Frontier
Finland ry</l>- Tapauksessa huolestuttavinta
o­n ilman muuta se kuva, mitä tapauksen valossa
yritysten tietoturvan tasosta ja yrityksissä vallitsevista
asenteista piirtyy. Tavallisilla käyttäjillä ei pitäisi missään
tapauksessa olla mahdollisuuksia ajaa DC:n kaltaisia
ohjelmia.- Jos taas kyseessä o­n admin-
oikeuksilla varustettujen henkilöiden toiminnasta, tilanne
o­n vielä huolestuttavampi, koska näiden
henkilöiden tulisi tajuta toimintansa seuraukset.- Jos jaetun
informaation joukossa o­n yksityishenkilöitä
koskevaa rekisterimateriaalia, o­n tapauksessa
rikottu törkeästi, tai ehkä jopa rikollisesti henkilörekisterejä
koskevaa huolellisuusvelvoitetta. Tapauksen törkeys
huomioiden o­n toivottavaa, että asianomaiset
viranomaiset puuttuvat siihen välittömästi kaikilla käytössä olevilla
keinoillaan.- Lisäksi yrityksillä, jota tapaus koskee,
o­n tällä kertaa oletettavasti intressi avustaa
tutkinnassa kaikin keinoin asiassa - sen sijaan, että pyrkisivät
lakaisemaan asian maton alle.- Valitettavasti tapaus
osoittaa myös sen, kuinka helposti nykyisessä digitaalisessa
maailmassa informaatio leviää riippumatta siitä, miten
asioiden pitäisi sääntöjen mukaan mennä. Tätä taustaa vasten
tuntuukin erityisen oudolta, että Suomi o­n
esimerkiksi ollut vaatimassa teletietojen ja webin käytön
rekisteröimisen laajentamista.- Yhdessä Sonera-tapauksen
kanssa pitäisi nyt olla jo selvää, että jos informaatiota kerätään, sitä
tullaan myös käyttämään väärin - muodossa tai toisessa.-
o­nkin toivottavaa, että vaalien jälkeen Suomen
sähköistä tietoturvaa ja yksityisyyttä koskevat lainsäädännöt
uusittaisiin ja samalla haudattaisiin hankkeet internet-
informaation laajasta keräämisestä, vaikka tämä sitten
tarkoittaisi esimerkiksi Suomen osittaista vetäytymistä
Cybercrime- sopimuksesta. Vain näin toimien kansalaisten
usko yksityisyyden suojan säilymiseen voitaisiin palauttaa.

<http://www.digitoday.fi/tietoturva/2003/01/21/lait-koskevat-myoumls-hubeja-ja-niiden-kaumlyttaumljiauml/200310164/66>